

“Sí, Montserrat, ho vas aconseguir”

“Ella volia ser actriu i volia ser escriptora,
de teatre i de narrativa.”

MONTSERRAT ROIG

Montserrat Roig, una de les autores catalanes més populars, estimades i llegides dels anys setanta i vuitanta, va morir el 10 de novembre de 1991, ara fa deu anys. Dos amics seus de diferents generacions, l'autor teatral Josep M. Benet i Jornet, company dels anys universitaris, i l'editor Josep M. Castellet, glossen la seva figura, recorden algunes vivències i dibuixen per a EL TEMPS els trets més destacats de la seva personalitat.

En la dedicatòria del primer llibre de Montserrat Roig, *Molta roba i poc sabó* (1971), figura el nom de Papitu, el nom familiar de l'autor teatral Josep M. Benet i Jornet (Barcelona, 1940). La Roig i en Benet i Jornet van ser amics tota la vida, tot i que es portaven sis anys, i l'escriptora li passava a consulta tots els seus llibres de creació abans de donar-los a impremta.

—Recordeu la primera vegada que va veure Montserrat Roig?

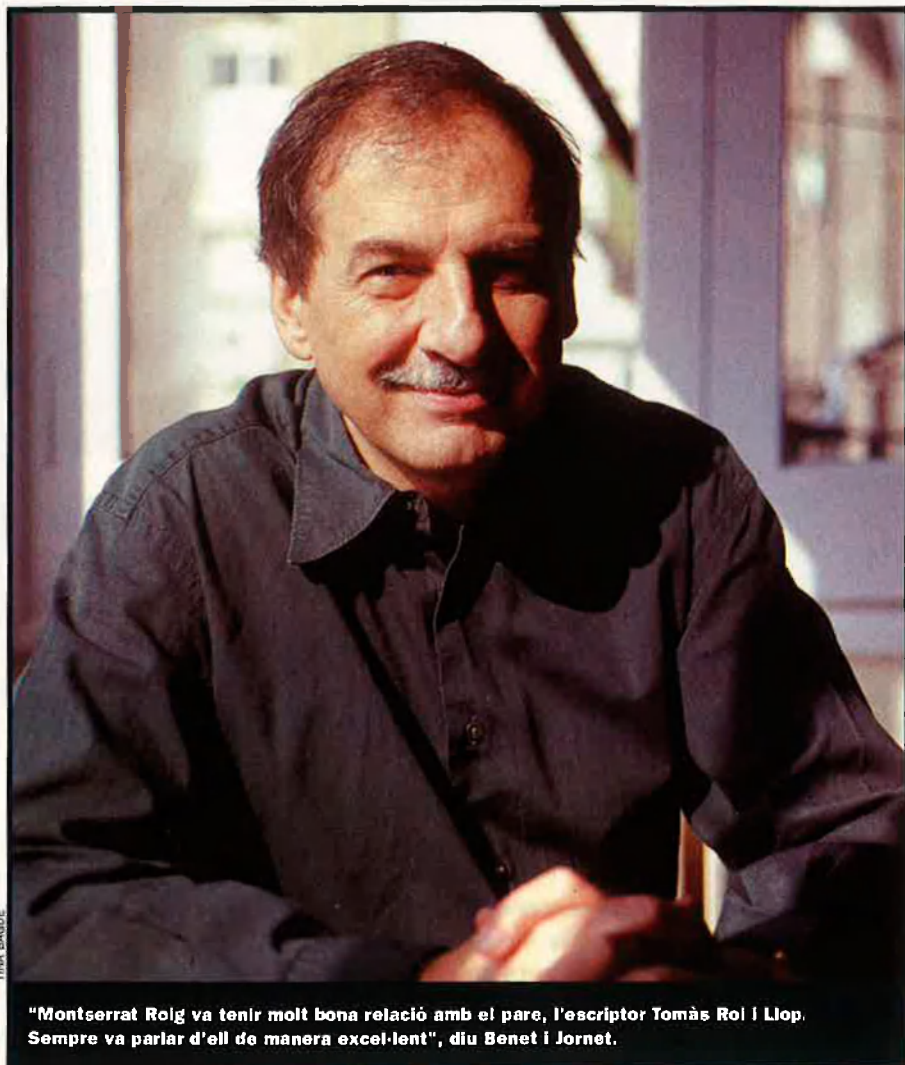
—Ho recordo molt bé. Era l'estiu del 1962 a la Cúpula del Teatre Coliseum de la Gran Via, avui tancada, un espai molt bonic, seu de l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual. M'hi havia dut el nét, Adrià Gual, company del primer curs de Filosofia i Lletres. Estaven assajant la *Primera història d'Esther*, de Salvador Espriu, els faltava gent i van pensar que si trobaven estudiants universitaris, molt millor. El dia que vaig entrar, dirigia els assaigs Maria Aurèlia Capmany perquè el director, Ricard Salvat, era a l'estranger. A l'escenari hi havia tres noies, Maite Lorés, que ara viu a Anglaterra, Pilar Aymerich, la famosa fotògrafa, gran amiga de Montserrat Roig, i la Montserrat.

—Llavors, ella encara no devia tenir edat de ser universitària, oi?

—No. Tenia setze anys. No calia tenir estudis, ni el batxillerat fet, per estudiar a l'escola. Hi estudiava fins i tot un taxista. Per això buscaven universitaris.

—Us va fer des del primer moment, amb la Roig?

—Sí. Amb els primers actors és més difícil connectar, i entre els que fèiem els segons papers, més fàcil. Ella havia intentat entrar a l'Institut del Teatre però el pare li va dir que estava molt

TINA BAGDÉ

"Montserrat Roig va tenir molt bona relació amb el pare, l'escriptor Tomàs Roi i Llop. Sempre va parlar d'ell de manera excel·lent", diu Benet i Jornet.

"D'una banda, era seriosa, responsable. De l'altra, la persona més frívola que he conegut en la meua vida"

"La seva literatura era, per a l'època, atrevida"

malament, molt endarrerit i que, a l'Àndria Gual, tot i que no tot el que feien li agradava, estaven més al dia. El pare era president de la Federació de Teatre Amateur i coneixia el sector teatral.

—Us va parlar del pare, l'escriptor Tomàs Roi i Llop?

—Sí. Va tenir molt bona relació amb el pare, i el pare, tot i ser de dretes, va respectar totes les seves decisions. Sempre va parlar de manera excel·lent d'ell, si bé la visió de la cultura catalana que oferien les relacions i amistats del pare li feien una mica de riure, o angúnia.

—Com era aquella noia de setze anys que vas conèixer?

—Molt inquieta, molt inquieta. Anava de bòlit intentant descobrir el món.

—Vau fer-vos gaire amb els professors?

—En aquella escola, la relació dels

professors amb els alumnes era molt estreta. Hi havia una sala de reunions i allà, fora de les classes, xerràvem amb Maria Aurèlia Capmany o la Carme Serrallonga. L'Aurèlia ens duia a casa seva, un estudi de la Rambla Catalunya. En aquella escola m'hi vaig estar poc, un curs i mig, però hi tornava sovint a veure els meus amics o a actuar.

—Cal deduir que la seva principal vocació era la d'actriu?

—Ella volia ser actriu i volia ser escriptora, de teatre i de narrativa. Recordo que va fer moltes obres. Vam actuar junts a *La cantant calba* de Ionesco. També en un muntatge de *La pell de brau*, d'Espriu, amb Francesc Nel·lo, Fabià Puigserver i Pilar Aymèrich. Després va entrar el GTI, de Francesc Nel·lo i Puigserver, i va actuar amb Ovidi Montllor. Recordo unes excepcionals *Les noces de Fígaro* de Beaumarchais en la qual sortia, que anava segles per davant del teatre professional. Sempre deia "escriuré teatre, escriuré teatre", i no ho feia mai.

—En la presentació que fa a *Molta roba i poc sabó* diu que es considera autodidacta, després de dir que és llicenciada en Filosofia i Lletres.

—Ho dèiem tots. Jo, els dos o tres darrers cursos, els anys que vaig coincidir amb la Montserrat a la facultat, anava cada dia a la facultat però, i no exagero, no vaig anar a més de deu classes. Ella potser hi anava una mica més. Hi anàvem per intentar canviar la universitat, connectar amb els obrers, lluitar contra el règim. La gent més intel·lectualment preparada estàvem del cantó de la lluita, majoritàriament amb el PSUC. La Roig hi va entrar i va sortir-ne. Era el partit més nombrós i dinàmic, l'únic partit que aconseguia mobilitzar la gent.

—Sabeu si va admirar o bé seguir cap professor?

—No ho recordo. Potser Valverde i Riquer. El *coup de foudre* va produir-se quan no sé si a través meu vam anar al clandestí Institut d'Estudis Catalans, en llocs amagats, i després al Palau Dalmaes, del carrer dels Montcada, on Joaquim Molas donava classes de literatura catalana. Tant per a ella com per a mi, Molas va ser clau. No te-

nia res a veure amb el que feien a la universitat. Molas aconseguia apassionar-te. Se m'encenien les orelles de l'emoció. Vam convertir-nos en el que més tard se'n van dir moletes, nom que apareix, amb Joaquim Molas, a la dedicatòria de *Molta roba*. Molas establia per primer cop els paràmetres de la literatura catalana, analitzàvem els textos en el context històric i cultural i finalment entràvem en l'autor. Cada curs feia coses diferents, i nosaltres, hi tornàvem.

—La lluita, la conscienciació social, us devia fer anar de tronc, tot i que ella anava dos o tres cursos enrere. Recordeu alguna acció en especial?

—Ella i el seu xicot eren cristians catòlics i molt progressistes. D'esquerreres, en deien llavors. I jo era d'esquerreres, també, i més o menys cristià. Ells van saber que en l'antic pavelló de Bèlgica de la Fira de Mostres de Montjuïc, situat molt amunt, hi havien ficat centenars de persones immigrades. Un guàrdia impedia a la gent que hi entrés. A través d'un capellà que, amb perdó, els controlava, vam entrar-hi. Dormien en espais molt reduïts, separats per mampares. Feia una pudor terrible. Vam anar a donar-hi classes i fer-hi activitats, però, és clar, bàsicament el que vam fer va ser intentar resoldre els seus problemes, les injustícies, el silenci al qual estaven sotmesos, i vam indicar-los com i on podien anar a fer les seves reclamacions. Vam començar a mobilitzar-los. Vaig escriure uns pastorets, l'únic cop que he escrit un text en castellà, inacabat. El pessebre era el pavelló de Bèlgica i Sant Josep i Maria, immigrants. No es va poder representar perquè un dia la policia ens va prohibir l'entrada i ens va dir que no intentéssim tornar-hi. També vam anar a Somorrostro. Va ser un xoc enorme. Des de ben joveneta es va posar en merders.

—Quan li vau llegir, per primer cop, un text de creació?

—Amb disset, divuit anys, em va passar unes coses escrites a mà. Li vaig dir, mira, aquesta frase i aquesta, m'han agradat. Es va enfadar una mica, però jo li vaig contestar que amb disset, divuit anys, dues bones frases és

"Sempre li va quedar la cosa del teatre. Un dels seus somnis era sortir al Molino de vedet", recorda Josep Maria Benet i Jornet.

molt. Li vaig aconsellar que llegís molt i visqués molt. I durant un temps no va escriure.

—Recordeu les seves primeres feines?

—Un dels camps típics dels llicenciats en lletres era la docència, però no li agradava. Li agradava anar pel carrer, moure's. Uns anys, la seva solució va ser, com per tants, les enciclopèdies, Planeta, Salvat i la GEC. A l'Enciclopèdia va treballar a la part de literatura de Joaquim Molas. Allò tampoc no li agradava. Arribava tardíssim i jo, que era el coordinador del grup, m'enfadava molt amb ella. Feia el que li passava pels nassos. A la primera crida de *Serra d'Or* d'escriptors joves va presentar una entrevista triple amb Josep Lluís Marfany, Ovidi Montllor i jo, els que tenia més a mà, amb fotos de Pilar Aymerich. Va quedar segona i la van publicar. En veure que sabia fer entrevistes, la revista li va proposar de fer-ne regularment, perquè Baltasar Porcel n'havia deixat de fer. I aquest va ser l'inici de la seva carrera periodística, les entrevistes llargues de *Serra d'Or*.

—En el periodisme devia trobar un terreny on moure's més lliurement.

—Moure's guanyant uns cèntims.

Després, a *Triunfo*, i ja no ho va deixar mai. Fins i tot a televisió. Jo la vaig veure a la clínica, intubada, un dia abans de morir, enlestint l'article diari de l'*Avui*.

—El periodisme va acabar amb la seva vocació d'actriu?

—Sí. Sempre, però, li va quedar la cosa de sortir a l'escenari. Un dels seus somnis era sortir al Molino de vedet.

—A ensenyar les comes, les més maques de la literatura catalana, com tothom deia.

—Sí, la Montserrat era molt guapa, però a ella, la carregava molt que això sortís barrejat amb la seva carrera d'escriptora. N'estava fins als nassos.

—Però li agradava fer goig i lluir el tou de la cama. Era l'època de la minifaldilla.

—A veure. Era Gèmini i d'una banda era una persona molt seriosa, responsable, molt educada, preocupada sincerament pels problemes de la gent, de la societat. I de l'altra, la persona més frívola que he vist a la meua vida. Això a vegades la feia patir. Era coqueta, li agradava seduir. Molt. Li encantava.

—Es va casar molt jove.

—Amb el xicot amb el qual anàvem al pavelló belga dels immigrants,

DOMÈNEC LAMBERT

"Montserrat Roig va posar sang, fetge, suor, per abastar seixanta anys de Barcelona. Per mi, és l'escriptora que més bé ha explicat Barcelona d'una manera determinada."

quan ell encara estudiava arquitectura.

— Per l'església.

— Per no fer patir el pare. Es va casar per poder viure junts la vida de l'època. Vivien a la plaça Joanic. Recordo haver-hi anat a sopar i menjar una sardina i mig tomàquet. El 1970, ens vam veure a Florència. Ella era a Perusa, per estudiar italià, tres mesos. Estava molt ficada a les lluites i amb contacte constant amb gent que queia, i per poder descansar de tot allò i respirar una mica, va anar-se'n a Itàlia. Vam quedar de trobar-nos a la plaça del Duomo, i en entrar en una llibreria de vell, va haver de sortir perquè es marejava. Llavors vaig saber que estava prenyada. El seu company, que l'havia volgut deixar, va aguantar i ho va fer unes mesos després d'haver nascut el fill, Roger. Més tard ella va viure amb Joaquim Sempere i va tenir un segon fill, Jordi. Joaquim Sempere va fer també de pare de Roger i en Roger porta el cognom Sempere.

— Montserrat Roig ha estat una persona de molta empena amb una gran voluntat de sentir-se estimada, d'imposar la seva obra. Ja des del primer llibre va manifestar aquesta voluntat d'arribar al lector?

— Sí. Ella sabia vendre's. No feia res

dolent però sabia anar a trucar portes i buscar-les. Tenia uns avantatges innegables. La seva literatura era, per l'època, atrevida. Terenci Moix la va ajudar a divulgar el seu primer llibre. Altres amics van participar en l'edició. Pilar Aymerich, amb la seva foto de la contracoberta.

— Que trencava amb les resclosides fotografies d'autor de la Selecta.

— Sí. La sobrecoberta la va fer Fabià Puigserver. La primera proposta era la foto d'una parella nua, per darrere. No cal dir que la Selecta no la va acceptar i la van substituir per una foto de grup feta al pis de la Montserrat, imatge que reflectia l'ambient de les cases de joves d'esquerres. Montserrat Roig és al grup d'esquena, en una punta, se li veu una mica el perfil de la cara, però queda en gran part fora de la sobrecoberta, tallada pel plec. Ella tenia clar que no volia les tradicionals cobertes de la Selecta. No va sortir cap meravella, però ja es veia un aire diferent.

— Montserrat Roig ho va fer tot molt jove. Es casa jove, fa teatre jove i també escriu jove. Va escriure massa d'hora?

— Això va ser un objecte de debat. Molas li deia que no tenia prou experiència i s'havia d'esperar i va sugge-

rir-li que la seva primera novel·la, *Ramona, adéu*, del 1972, no la publicués. D'altres li van dir que ho fes per tenir així un incentiu per continuar publicant. Tinc la convicció total que a *Molta roba...* hi ha tota la narrativa posterior. Hi crea un món que serà present fins al final.

— És autora d'un sol llibre?

— Sí. Té un món que el comença amb un llibre de contes i el darrer que escriu, "El cant de la joventut", torna a ser un llibre de contes i n'obre un de nou, sense els personatges de l'anterior. Tècnicament, no va ser sempre la mateixa. Va anar evolucionant. Va investigar contínuament.

— Per què arriba tan bé al lector?

— Ella és una dona vital que va al cor de tot, sempre. La seva literatura, a més, està molt lligada al temps històric. Aquest llibre unitari de cinc llibres és la història de tres generacions, la seva, la dels pares i la dels avis, la que pot recuperar per experiència viscuda o per transmissió oral familiar. Ara que han passat deu anys de la seva mort, he tornat a llegir els seus llibres i m'han apassionat de nou i estic una mica exultant. Sí, ho vas aconseguir! Ella buscava, treballava, es barallava amb la llengua, a vegades la seva literatura és impura, com ho és Balzac. Però hi va posar sang, fetge, suor, per abastar seixanta anys de Barcelona. Per a mi, és la que més bé ha explicat Barcelona d'una manera determinada, en termes molt amplis.

— Deia que faria teatre i només va fer un monòleg, *Reivindicació de la senyora Clito Mestres*.

— I un guió de televisió que li vaig encarregar jo, que figura en l'edició del monòleg. Quan Domènec Reixach dirigia el Centre d'Art Dramàtic de la Generalitat, autèntic embrió del TNC, va pensar d'encarregar a unes persones d'escriure obres de dos personatges, perquè estava content dels monòlegs. Llavors ja estava malalta de manera irreversible i vaig anar a la clínica a fer-li l'encàrrec en nom de Reixach. Li va fer molta il·lusió, tot i que sabia que no podria fer-la.

Lluís Bonada